

Ciril Zlobec

O bog, kako si ves še v meni!

Iz Kratke biografije o prezgodaj umrlem sinu

Oda in žalostinka za umrlim sinom

Bil si, ni te več.
O bog, kako si ves še v meni!
Kako sva te pričakovala,
ona še ne mati, jaz še ne oče,
v praznično okrašenem domu
najine ljubezni dvoedine.

In tudi ti si ves v ljubezni rasel,
zôrel in dozôrel v rádostno mladost,
kot da čez noč, se mi je zdelo,
si prerasel svojo hišo očetovo,
si ustvaril, tudi sam že oče, mož,
svoj topli dom ljubezni.

Z nepotešeno radovednostjo
si v vse strani neba in zemlje
vès čas bil odprt
od severa do juga,
od vzhoda do zahoda
skoz vse letne čase
si v življenje poln življenja žuborel,
kristalno čist studenec,
ki sam iz sebe se napaja

in se v svoji čisti vodi
vsak trenutek zaupljivo nudi vsem,
ki jim življenje je morda
že osušilo dušo in srce.

Ko pa se je v tihi sreči
tvoj vihravi tok življenja
že umirjal v složno rečno strugo,
ti je iz nevidnega rokava
zle usode vdrla vanjo
zastrupljena voda smrti.

Morda pa to le ni resnična smrt:
ko zdaj nad njo se s tvojo materjo
v obupu sklanjava,
ko v živi bolečini dvoedini
jokajoč drug drugega tolaživa,
v globini duše slutiva,
že skoraj nezmotljivo čutiva,
da še živiš,
globoko v naju še živiš,
ker ti si bil,
zato ne moreš ne več biti.

Čeprav kot bolečina, žalost, kot obup.

(Na dan sinove smrti, 2. 12. 2011)

Zgodnje otroštvo

Krotak konjiček, s tabo na ramenih,
še sam sem tvoj otroški svet igral:
z izkušnostjo jezdeca v stremenih
si me spodbujal, v tek, v galop me gnal,

z rokami krilil, z golimi nožicami
spodbadal me: ti hôtel si – leteti,
oblak z oblaki, ptica s pticami,
jih dohiteti, v svojo igro ujeti.

Vse bolj nestrpen, še ne večč besed,
si z vriski, vzkliki me priganjal, prosil,
naj vendarle se dvignem, poletim.

O, na ramenih, kot jaz tebe, nosil
si tudi ti svoj težki otroški svet.
Vesel, boleč spomin?

Spomin, ki z njim,
moj mrtvi sin, se hranim, z njim živim.

(17. 12. 2011)

Ni se ti izšlo

Otroška zgodba, skoraj pomenljiva,
patetično rečeno, za vse čase,
vse globlje v meni širi se in rase,
ko omahujem, ljubko me izziva:

na kak semènj sem najbrž (večja izbira)
te s sabo vzel, morda za Dedka Mraza,
sam v sebi, brez očetovskega jaza,
sem si dejal: naj fant kar sam izbira.

Takoj si spravil me v zadrego: z rôko,
vznemirjeno zamaknjen, si v nebo
pokazal, vzkliknil: "*Očka, luno hočem!*"

V zli slutnji sem se zdrznil: previsoko
sta luna, sonce ... se ne bo izšlo:
ti vès čas segal boš po nemogočem.

(27. 12. 2011)

Med punčke si aviončke spuščal

Čez noč si skoraj že cel fant postal.
Bil sem tvoj živi meter. “Že do tu
ti segam, očka, več kot do pasu!”
si vzklikal, se na prste stegoval.

Potem, že šolar – pohujšljiv primer –,
papirnate aviončke si menda
med punčke spuščal, vrh vsega,
se zgražala je *tšica*¹, venomer

kar v eno in isto, in ti ukor je dala.
Kako sva od srca se nasmejala!
A kmalu sva izkusila oba,

da šibkega se zmerom kdo rad loti,
kak ljubosumnež ozkega srca,
vse, kar si še, ker nisi več, ga moti.

Ne kloni. Vztrajaj, sin, na svoji poti.

(6. 12. 2011)

---

¹ V socializmu ljubka otroška okrajšava za “tovarišico”, učiteljico.

Sanjač v študentski revoluciji

Spet so se mi spomini zavrteli.
Zdaj, ne takrät, me vse le še zabava:
kako skrbela zate je država,
kako so ti sledili, te imeli

nevidni fantje vès čas na očeh,
odprto zgodbo, kajpada, s dosjejem.
Zdaj, ne takrät, lahko se le še smejem,
takrät, priznam, sem pa le bil v skrbeh.

A tvoja revolucija bila
je vedra revolucija duha,
ki osovraženih gradov ne ruši,

ne, tvoja dvignjena uporna pest
je bolj z ljubeznijo kot srdom v duši
budila v nas že uspavano zavest.

In vsaj za kanček upanja. Mordà...

(božič 2011)

Romanje na Palahov grob

Preveč je že vseh teh besed med nami,
od njih zdaj zastrupljen je že ves svet,
še v pivski družčini preveč besed
človeka večkrat, bolj kot molk, osámi.

“Preveč besed, potrebna so dejanja!”
Peš, le ob kruhu in vodi si podal
se v Prago, kjer molče se je zažgal
nesmrtni Palah; poln občudovanja

nevarno tehtal si njegov protest,
do družbe, do otopelega sveta,
kot opomin, kot naša slaba vest

se živo ti dotaknil je srca,
ikona, skoraj vzor ti je postal.
Še dolgo, dolgo sem se zate bal.

(božič 2011)

Vsak kdaj hoče svojo luno

Kako ti je, moj sin, ko zdaj tvoj sin
trmari, prosi: "*Očka, luno hočem.*"
Bo tudi zanj to trpko lep spomin,
ko segal je, kot ti, po nemogočem?

Sin – oče – sin ... Preprosto: iz roda v rod.
Vendàr to ni brezskrbno potovanje
in časa v čas, ni gladka, složna pot
v prihodnost, ni skrivnostno dedovanje

drug drugega v ljubezni oče – sin.
Zdaj le še na brezpotjih se srečujemo,
kaj rečemo, brez miselnih globin,

brez žara o tem in onem pomodrujemo
in že se nam, kot zmerom, kam mudi,
kdo se celo, a brez solzá, razjoče,

češ da življenje nam pa kar beži ...
Je že tako: vsak svojo luno hoče.

(silvestrski večer 2011)

Stara zaveza

Jaša Zlobec (1951–2011)

*telo otrpne zenice se zožijo
jokal sem očetu dete na ramenih
očka luno hočem*

*in sin me gleda kot čarovnika
očka ti zmores
nasuj mi luninega prahu na ramena
hočem leteti*

*telo se skrči oči se zableščijo
repatica je švignila med zvezde
trenutek je
nikoli ga ne bo mogoče pozabiti
slutnja je
ki je segla do pradavnosti spomina
hip polnosti
o saj ni smrti
za to je vredno tisočkrat umreti
za bežno slutnjo neznane sreče
ki je še ni nihče doživel
sinovi mojih sínov
dedje mojih dedov*

*dovolj je željá dovolj je zvezd
dovolj je otrplih teles
dovolj začaranih oči
kjer je prihodnost obljubljeni raj
zdaj
zdaj hočem imeti luno
zdaj hočem jezdit valove oblakov
zdaj hočem očetu in sinu podati roko
lunin prah je v stisku naših prstov
polêti sin polêti
čeprav bo moj pogled večno jokalo za tabo*

(iz zbirke Udarci, udarci, 1981)

Drug v drugem zgled in vzor

Sin – oče, oče – sin, dvosmerna pot,
vso pot drug drugemu, navzdol, navzgor
po strmih klancih, varen kažipot
sva si bilà, bilà si zgled in vzor

drug drugemu, ne da bi v drugem kdaj
se kdo izgubil: v drúgosti oba
sva vès čas se iskala, na stežaj
odprtega srca se v njej našlà.

Vendàr drug v drugega se nisva zlila,
ti svet si rušil, se navduševal
nad tistim, ki da bi že moral vziti.

A meni je bilo, je še zdaj žal,
da ni ta zgodba se že nam zgodila.
Čeprav, morda, se utegne kdaj zgoditi.

(18. 12. 2011)

Zgodilo se mu je DEJANJE

In zgódil se je naš, ljubljanski Palah,
brez svojcev, znancev, gost pač, nepoznan,
ne na Kongresnem trgu ne na Žalah,
zažgal se je v kavarni! ... V stiski? Gnan

od slepe sle po Palahovi slavi?
Iz radia udarna vest: pacient bori
se za življenje; če takoj ne javi
se darovalec kože, se zgodi

lahko najhujše. A se ni zgodilo.
Neznancu kožo je, kot bratu brat,
podáril on – moj sin! En sam trenutek

ni tuhtal: Bi? Ne bi? Kar do takrát
je sanjal, se mu zdaj je izpolnilo,
in to kot pravo, pravcato *DEJANJE!*

O, blaženi ohrabrujoči občutek,
da je življenje več kot lepe sanje.

(božič 2011)

In je beseda, ki beseda je ostala

(Umik v diplomacijo)

Brez pajkovega predenja v trebuhu
odšel si, s črnim frakom, v beli svet,
na tržnici izlizanih besed
izkusit rek o zarečenem kruhu.

Že spet le govorjenje: čista beda!
si se jezil (o, zarečeni kruh!),
da tudi ti, svobodni, uporni duh,
sam sebi si se zdel le še beseda.

Vendàr beseda ima še drug obraz:
kot hči Atena bogu Zevsu iz glave
iz čistega navdiha v nas rojena,

brezbrižna do reflektorske bleščave,
s svetlobo iz sebe same razsvetljena,
nam pot pokaže skoz naš mračni čas.

(30. 12. 2011)

Bil si otrok navdiha

Kot da ves svet zdaj ruši se sam vase!
Obstali so vsi véliki pohodi
v prihodnost, pred naskokom v nove čase.
Nas mar navdih, kot zmerom, več ne vodi?

A ti, moj sin, si bil otrok navdiha,
zanesenjak, sanjač in borec hkrati:
zdaj z mikrofonom, zdaj s tišino stiha
si se boril. In znal si zmagovati

in moško znal sprejemati poraz,
celo poslednjega, ki ga mordà
ne v duši ne v telesu nisi čutil,

a si, izjedkanega v naš obraz,
nas živih okrog tebe, vsaj zaslutil
v predsmrtnem krču svojega srca.

(20. 12. 2011)

V tišino izpisan stih²

Ko si, otròk, zaman si žêlel luno,
ti v njej kovač, ki nam usodo kuje,
skoval je, mojster, tenko, tenko struno,
saj razglašenih sploh ne uglašuje.

V *zelenem bunkerju* otroštva sanjal
si o ljubezni, kot otrok jo sanja,
zarotniško jo v vseh oblikah sklanjal,
nestrpno vse *poti in potovanja*
usmerjal v njen izsanjani objem.

Ne le v ljubezni v *mladem jutru*, vsem,
ki so te kdaj ljubili, kdaj izdali,
celo v *najvišji uri*, ko po tebi
vsevprek so *udarci, udarci* deževali,
si upajočim up ostal, sam sebi,
čeprav v obupu, živ, iskriv navdih:
vso svojo svetlo srečo, bolečino
lovil si v svoj odrešujoči stih,
nezaupljiv zapisal ga v tišino.

(na novega leta dan, 2012)

---

² Besede in besedne zveze v tej pesmi, zapisane v ležečem tisku, so avtentični naslovi Jaševih pesniških zbirk (*Zeleni bunker*, *Mlado jutro*, *Poti in potovanja*, *V najvišji uri*, *Udarci, udarci*).

Morda pa smrt

*Bil si, ni te več,
O bog, kako si vès še v meni.
Morda pa smrt,
vsakomur in povsod na preži,
mojstrica z največ izkušnjami,
edina nezgrešljiva
med poklicnimi morilci,
tokrat brez srca le ni bila:
ni kar tako,
kot kakšen mežnarček,
ki po nedeljski maši,
ko njegova cerkvica
na opustelem gričku se izprazni,
naveličano, po kmečko,
z dvema prstoma ugasne
zadnjo svečo na oltarju,
smrt zdaj skorajda s sočutjem je ugasnila
tvoj že usihajoči dih življenja
in odhitela, kot da kam zamuja,
zbegana morda,
ker v tvojih mrtvih je očeh
uzrla še ves živ,
drhteč odsev ljubezni do nas živih,
ki zdaj jokamo za tabo.*

(4. 12. 2011)

Tvoja – moja smrt, moj sin

Ti nájprej, sin, zdaj sem pač jaz na vrsti.
Zdaj nadme smrt steguje svojo rôko,
še orošeno od tvojih muk, globoko
v srce mi sega, s krempljastimi prsti

si v njem, hinavka, svoje gnezdo spleta,
če jo bogata žetev kdaj le utrudi,
a ko me gleda, se že skoraj čudi,
da sina prej je vzela, ne očeta.

Nedoumljiva smrt! Že spet in znova,
zdaj hudodelka, zdaj visoka dama
stoterih likov, vendar ena sama,
za vsákogar med nami – prav njegova ...

Da le ne bi, ko v meni bo udušila
moj zadnji stih, preveč se – utrudila.

(12. 12. 2011)

Smrt mi je ugrabila hčer in sina

Da to dogaja se vsenaokrog,
slep v svoji sreči nisem sploh opazil,
doklèr me zdaj zahrbtno ni oplazil
ta strašni udar usode, mi iz rok

izbil drobljivi zlati vrč življenja,
ki vanj točili smo, iz njega pili
ljubezen, ki da se čez nas razpenja
kot mavrica na nebu, smo menili.

Potem pa, kakor strela izpod neba,
je treščilo med nas: ti, hčerka moja,
si padla prva, zdaj tvoj brat, moj sin,
o, saj razumem: smrt je brez srca.

A ne bežim, le umikam se iz boja,
za vama grem, presunjen do globin
obupa, vse bolj mrtev kakor živ.

Pa vendarle: kot da sem česa kriv.